

På denne baggrund er *At Home in the Streets* absolut læseværdig, fordi Tobias Hecht er kritisk i sin tilgang til emnet, hvorved det lykkes ham at tegne et forholdsvis nuanceret billede af gadelivet, der falder uden for den gængse genre. For eksempel bliver gadebørnene ikke fremstillet som stakler (hvilket ellers ofte er tilfældet), der er overladt til et liv i sult og nød på gaden. Gadebørn bliver snarere fremstillet som kompetente og selvstændige aktører, der godt nok lever livet hårdt, men som også formår at skabe sig en tilværelse, hvor de, sammenlignet med mange andre fattige brasilianske børn, faktisk har overskud til at skaffe sig både mad, drikke og fornøjelser. Indimellem, særlig i bogens første kapitler, bliver man dog som læser fanget i statistiske udredninger, såsom hvorvidt børnene har søskende eller ej, eller sniffer lim, fordi de er sultende og fryser; informationer, der ikke bliver anvendt i bogens andre kapitler, og som man derfor sagtens kan være foruden.

Malene Molding
Institut for Antropologi
Københavns Universitet

ELLEN HERTZ: The Trading Crowd. An Ethnography of the Shanghai Stock Market. Cambridge: Cambridge University Press 1998. ISBN 0-521-56497-2. Pris: £15.95 (pb). ISBN 0-521-56355. Pris: £45 (hb).

Når et så kapitalistisk fænomen som en børs indføres i et kommunistisk land, er det en begivenhed, der ikke går ubemærket hen. Børsen i Shanghai åbnede derfor under stor bevågenhed, ikke mindst fra vestlig side. I hvilken retning ville børsen udvikle sig, og kunne den stå mål med de vestlige landes børsmarkeder?

Børsanalyser og studiet af økonomiske institutioner bliver traditionelt regnet til økonomernes felt. Deres finansielle analyser giver en ganske bestemt indsigt i, hvordan en børs fungerer, og i hvilken retning det økonomiske marked bevæger sig. Bogens udgangspunkt er imidlertid, at en rent økonomisk analyse i sig selv langt fra er fyldestgørende til at forklare udviklingen på børsen i Shanghai. En børs må betragtes som mere end blot et økonomisk fænomen. En børs implicerer vigtige symbolske betydninger på det sociale, politiske og kulturelle plan. Et sociologisk/antropologisk studie

af børsmarkedet i Shanghai kan således bidrage til en ny (og bedre) forståelse af denne børss' udvikling og betydning.

En streng regeringskontrol betød, at børsen i Shanghai fra begyndelsen adskilte sig fra de vestlige landes børsmarkeder. Men regeringens ønske om at skabe et stabilt marked, som kunne domineres og kontrolleres, lod sig ikke så let føre ud i livet. Bogen tager udgangspunkt i året 1992, hvor børsen i Shanghai var i sin tidligste udvikling, og markedet stadig var ustabil. Det gav sig i begyndelsen af året udslag i et stort opsving på børsen og senere samme år et markant fald. Årsagen til disse udsving skal ifølge forfatteren ikke søges i økonomiske forhold, men i stedet i den shanghainesiske befolknings opfattelse og brug af børsen.

Bogen er primært baseret på feltarbejde. 1992 var et år, hvor alle i Shanghai syntes at være grebet af børssfeber. Alle i byen talte om børsen, alle syntes at have en mening om den, og mange gav sig i kast med børsspekulationer. Folk i Shanghai begrundede selv denne „børssfeber“ med fattigdom. En fattigdom, ikke i økonomisk forstand, men en fattigdom på muligheder for at handle i en kommunistisk styret stat. At kunne handle på børsen blev af mange forbundet med en sjælden frihed. Det gav sig udslag i en massiv folkelig interesse, som gjorde det svært (for ikke at sige umuligt) at kontrollere den økonomiske udvikling. Private småsparere såvel som professionelle investorer rettede sig ikke efter regeringens henstillinger. Umiddelbart kunne dette tolkes som en direkte folkelig modstand mod en dominerende og hegemonisk stat. Men ifølge forfatteren var det at gå imod regeringens retningslinier ved at handle på børsen ikke udtryk for en direkte opposition til staten. En af bogens pointer er netop, at det ikke er trods, opposition og antistatslige aktiviteter, der har bragt det kinesiske samfund hen, hvor det er i dag. Dynamikken i det kinesiske samfund hænger i stedet sammen med, at forskellige befolkningsgrupper ser sig i stand til at ignorere staten. De handler således ikke imod, men uden om de statslige bestemmelser. Det er dog kun i ganske få situationer, at der skabes et rum, hvor befolkningen har mulighed for at sætte sig ud over den statslige hegemoni. Børsen i Shanghai har ifølge forfatteren vist sig at være et af disse rum, der giver mulighed for en ny dynamisk relation mellem folket og staten.

Bogens stærke side er de grundige og idealtypiske beskrivelser af forskellige grup-

per af aktører på Shanghais børs. Det er dem, der tilsammen udgør det, forfatteren kalder „The Trading Crowd“. Her er tale om tre forskellige grupper, som har meget forskellige tilgange til børsmarkedet og vidt forskellige intentioner, drømme og mål, hvilket præger deres syn på hinanden og måden, hvorpå de interagerer. Som forfatteren selv påpeger, er det oplagt for kulturforskere at studere de slips- og jakkeklædte mænds kulturer. Desværre har der i forskningen ikke været ofret meget opmærksomhed på politiske og økonomiske nutidskulturer. Bogen er et kærkomment bidrag. Man kunne dog ønske, at forfatteren havde holdt sig til studiet af de forskellige aktører på børsen i Shanghai, frem for at vi plads til økonomiske og statslige analyser, som forekommer mangelfulde og tilfældige.

Mette Boritz
Formidlingsafdelingen
Nationalmuseet
København

PETER HERVIK (red.): Den generende forskellighed. Danske svar på den stigende multikulturalisme. København: Hans Reitzels Forlag 1999. 273 sider. ISBN 87-412-2716-6. Pris: 200 kr.

„Moralsk panik har bredt sig over landet“, skriver Peter Hervik i sin indledning til denne artikelsamling om danskernes syn på de fremmede. Danskerne er i „et dilemma“, et dilemma, som de forsøger at løse ved at kategorisere og omkategorisere „os“ og „de andre“. Danskernes usikkerhed og os/dem-diskursen udgør opskriften på et forskningsprojekt om „Forskellighedens logik“, som Peter Hervik og hans kolleger har udført. Med flere hundredetusinde kroners støtte fra Forskningsrådet, Indenrigsministeriet og Europakommissionens program mod racisme har projektet blandt andet udmøntet sig i artikelsamlingen om, hvordan danskerne opfatter „de andre“.

Bogen har sine skurke: Pia Kjærsgaard, Ekstra Bladet og Jyllandsposten. Den har ofre: de mange almindelige borgere i Danmark, der udtrykker sig fortvivlet eller forvirret om „den stigende multikulturalisme“ eller om, hvad en rigtig indvandrer er. Heltene er forfatterne, der analyserer avisernes fremmeddiskurser og danskerens tale, for at vi kan forstå, hvad det hele i virkeligheden går ud på. Og hvad med

de fremmede? Ja, de kommer slet ikke til orde, eftersom forfatterne kun er interesseret i danskerne. Bogens tilstræbte nuancering undergraves dog af dens omslag: et (svensk) foto af en mørk kvinde, hvis brune øjne kigger ud gennem et hvidt slør. Mere „anderledeshed“ kan det altså ikke blive til. Omslaget afspejler bogen: den åbenbare forskel må ikke genere. Hvis den gør, er vi ofre for vore kategoriseringer, for mediernes skjulte hensigter eller værre endnu, vi er racister. Det er antropologi som billige pointer. En antropologi, der er både misvisende og forudsigelig.

Under projektet har Hervik & co. foretaget 52 interviews med danskere om deres syn på udlændinge. De har også arbejdet med at analysere billedet af indvandrere, ikke mindst somaliere, i medierne. I de 7 artikler diskuteres danskernes frygt for det anderledes, og hvordan den påvirker vor opfattelse af danskhed. Vi bliver belært om den ny racisme, en racisme, som faktisk er blev analyseret for en del år siden af andre forskere som for eksempel Carl Ulrik Schierup. Vi læser om danskernes „jeg er ikke racist, men...“-retorik og om, hvordan vi kategoriserer de andre. Undskyld „de andre“.

Bogens teoretiske inspirationskilder er diskursanalysen og den kognitive skole efter Holland, Quinn, Strauss, Lutz og R. Johnson, ham med kredsløbmodellen. Hervik kalder denne tilgang for „kritisk diskursanalyse“, da den kombinerer „britiske kulturstudier og grundantagelser fra nyere amerikanske teorier om, hvordan kulturel viden fra det sociale rum internaliseres i det enkelte individ“. Hvad betyder det nu? Dette er, siger han, en „kompleks dialogisk tilgang“. Og det må man give ham ret i, eftersom forfatterne bestræber sig på at sige indlysende eller banale ting på den mest komplicerede måde. Hvordan skal en almindelig læser tackle udsagn som: „Det ser altså ud til, at somaliere er besværlige, fordi de er meget forskellige fra danskere“!!! Og hvordan håndterer vi udsagn, som belærer os om, at aviserne benytter både „intenderede såvel som ikke-intenderede fremstillingsformer“. Hold da helt op! Med „kritisk diskursanalyse“ får vi at vide, at danskere „kommer fra Danmark“, er lyse, kristne og svine-ædende, mens somaliere „kommer fra lande syd for Danmark“, er mørke, muslimer og ikke-svine-ædende. Hvor ville vi dog være uden os og dem? Eller „os“ og „dem“?

Baggrunden for *Den generende forskellighed* er en meget omtalt bog af de to politologer